

Motion till riksdagen

1988/89:Jo963

av Lars Werner m.fl. (vpk)

Naturvården

Naturvårdsarbetet i Sverige har huvudsakligen gått ut på att skydda och vårda speciellt värdefulla naturområden. Med stöd av naturvårdslagen kan nationalparker, naturreservat eller naturvårdsområden bildas. Dessa områden utgör dock enbart en del av all natur i Sverige, en försvinnande liten del. För att bevara en artrik flora och fauna i Sverige och för att ge människor tillgång till vacker natur där de bor är det väsentligt att även naturen utanför de områden som förordnats med stöd av naturvårdslagen får ett adekvat skydd.

Ändra portalparagraferna i skogsvårdslagen och lagen om skötsel av jordbruksmark

Både jordbruks- och skogsbruksmark är värdefulla naturtillgångar med många olika funktioner. I nämnda lagars målsättningsparagrafer betonas ensidigt de areella näringarnas krav. Vi anser att portalparagraferna i de areella näringarna borde betona skogen och jordbruksmarken som mångsidiga naturresurser. Bevarandet av arter och av ekosystemets produktionsförmåga måste betonas. Skogsvårdslagens portalparagraf bör ha följande lydelse: "Skogsmark med därpå växande skog är en tillgång som skall skyddas, vårdas och skötas så, att den varaktigt ger människor, djur och växter en god miljö och en med hänsyn till markens produktionsförmåga och övriga allmänna intressen hög avkastning av virke och andra nyttigheter. Den är tillgänglig för alla enligt allemansrätten". I jordbrukslagstiftningens portalparagraf bör framgå att åkermarken är en naturresurs som skall användas så att den ger största möjliga samhällsnytta samtidigt som den långsiktiga produktionsförmågan upprätthålls.

Inför i skogsvårdslagen och lagen om skötsel av jordbruksmark att lagen om hushållning med naturresurser skall tillämpas

Enligt lagen om hushållning med naturresurser skall "Marken, vattnet och den fysiska miljön i övrigt...användas så att en från ekologisk och samhälls-ekonomisk synpunkt långsiktigt god hushållning främjas". Detta gäller dock inte jord- och skogsbruket vars lagstiftning inte är underordnad naturresurslagens hushållningsaspekter. Detta innebär att de areella näringarna inte heller aktivt behöver verka för att skydda värdefull natur. Vi menar att jordbruks- och skogsvårdslagstiftningen skall inordnas under naturresurs-

lagstiftningen så att de areella näringarna får en lagstadgad skyldighet att ta hänsyn till värdefull och ekologiskt känslig natur.

Mot. 1988/89
Jo963

Förbättra naturvårdshänsynen enligt skogsvårdslagen

Virkesproduktion och naturvård bör samordnas i största möjliga utsträckning. Det är varken möjligt eller önskvärt att lösa alla målkonflikter och säkra hotade arter eller miljöer genom att undanta mark från skogsbruk med stöd av naturvårdslagen. I stället bör i det stora flertalet fall skogsbruket anpassas och modifieras, inom ramen för skogsvårdslagen, så att naturvårdsintressena tillgodoses.

För närvarande reglerar 21§ skogsvårdslagen och dess tillämpningsanvisningar vilka hänsyn skogsbruket normalt ska eller bör ta till skogen som friluftsmiljö och livsmiljö för växter och djur. Detta är enligt vpk:s mening en principiellt riktig lösning. De befintliga anvisningarna och deras tillämpning har dock sådana briser, att 21§ SVL i praktiken inte fyller den avsedda funktionen.

Anvisningarna är på många punkter vaga och formulerade så, att de inte blir bindande. På andra punkter är deras räckvidd alltför begränsad. Exempelvis sägs, att "hotade eller sällsynta arters boträd och övrig vegetation som skyddar deras boplatser skall sparas". Samtidigt anges, att en skogsägare ej kan åläggas att undanta mer än 0,5–1 hektar från avverkning med stöd av SVL, vilket är för lite för att skapa verkningsfulla skyddszoner runt boplatser för exempelvis örn och berguv. Motsvarande gäller exempelvis även tjäderspelplatser, som enligt tillämpningsanvisningarna "bör lämnas orörda", samtidigt som arealregeln gör det omöjligt att kräva detta av skogsägaren.

Möjligheterna att undanta smärre skogspartier från avverkning med stöd av 21§ SVL har för övrigt försämrats ytterligare till följd av det regelsystem för intrångsersättning som infördes i samband med den nya plan- och bygglagens ikraftträdande.

Dessutom efterlevs 21§ SVL dåligt. Skogsvårdsorganisationen ägnar mycket lite tid åt tillsyn på denna punkt, vilket framgår av statistiken över antalet utfärdade råd och anvisningar.

En utredning med uppdrag att se över 21§ SVL och dess tillämpning bör tillsättas. Regelsystemet bör skärpas och utvidgas, så att det utgör ett funktionellt skydd för flertalet arter och hotade mikromiljöer i skogslandskapet. Paragrafen bör dessutom förses med samma möjlighet till straffsanktion som andra regler i lagen.

Skogsstyrelsen bör ges i uppdrag att utöka tillsynen av efterlevnaden av 21§ SVL och att intensiviera arbetet med utbildning och information om naturvårdshänsyn i skogsbruket, såväl inom skogsvårdsorganisationen som gentemot skogsägare och anställda inom skogsbruket.

Vård av naturreservat

Det är mycket glädjande att anslagen för förvärv av värdefulla naturområden kraftigt höjts. Men det är också av största vikt att det finns tillräckliga

resurser för att vårda dessa områden. Här finns ett stort eftersatt behov som nu succesivt måste tas igen. Vi föreslår därför en höjning av anslaget för vård av naturreservat med 17 857 000 kr. utöver vad regeringen föreslagit.

Mot. 1988/89
Jo963

Ersättningsregler

Av det ovan sagda följer att nuvarande ersättningsprinciper måste omprövas. Ersättning skall inte utgå till markägare för hänsyn till hushållning med naturresurser, med de lagändringar som föreslås.

Bidragssystemet

Inom jord- och skogsbruk utgår en rad statliga bidrag med syfte att öka avkastningen inom näringarna. Här kan nämnas bidrag till skogsbilvägar, skogsdikning, m.m. Flera av dessa bidrag leder till att företagsekonomiskt olönsamma åtgärder kan utföras av den enskilde markägaren. Dessa bidrag finansieras av skogsvårdsavgifterna. I en särskild motion benämnd "I stället för 5:3-bidrag" tas bl.a. denna fråga upp. I många situationer kan dessa åtgärder leda till negativa konsekvenser för miljön, vilket innebär att staten med sitt bidragssystem ökar naturförstörelsen. Vi anser därför att en större andel av de statliga bidragen till de areella näringarna borde utgå för åtgärder som skyddar, bevarar och förbättrar miljön. T.ex. borde markägare som omför åkermark till gräsbärande våt- eller översilningsmark eller håller mindre produktiva naturbetesmarker i hävd ekonomiskt kompenseras av samhället. Framförallt bör inga bidrag inom jord- och skogsbruk utgå om åtgärden strider mot en långsiktigt god hushållning med naturresurserna. Berörd kommun och länsstyrelse bör få vetorätt i sådana frågor.

Statligt ägd mark

Staten äger, huvudsakligen genom domänverket, stora arealer skog. Enligt sina instruktioner skall domänverket sköta skog som vilken annan markägare som helst, vilket de för övrigt är skyldiga att göra enligt skogsvårdslagen. Om samhället vill förordna statligt ägd mark som naturvårdsområde måste samhället köpa denna mark av domänverket (samhället). För att underlätta reservatsbildning på statligt ägd mark föreslår vi att sådan kan överföras till naturvårdsfonden utan ersättning.

Hemställen

Med hänvisning till det anförda hemställs

[att riksdagen hos regeringen begär förslag om att skogsvårdslagen och lagen om skötsel av jordbruksmark inordnas under lagen om hushållning med naturresurser,¹⁾

1. att riksdagen hos regeringen begär förslag till en ändring av portalparagraferna i skogsvårdslagen och lagen om skötsel av jordbruksmark i enlighet med vad som anförts i motionen, i syfte att beskriva skogen och jordbruksmarken som mångsidiga naturresurser,

2. att riksdagen hos regeringen begär förslag till omprövning av nuvarande ersättningsregler i berörda lagar,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om bidragssystemet inom jord- och skogsbruk,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om överföring av statligt ägd mark till naturvårdsfonden,

5. att riksdagen begär att regeringen tillsätter en utredning med uppgift att se över 21 § skogvårdslagen,

6. att riksdagen beslutar anslå till vård av naturreservat, B8, bilaga 16, 17 857 000 kronor utöver regeringens förslag.

Mot. 1988/89
Jo963

Stockholm den 23 januari 1989

Lars Werner (vpk)

Bertil Måbrink (vpk)

Lars-Ove Hagberg (vpk)

Margó Ingvardsson (vpk)

Annika Åhnberg (vpk)

Berith Eriksson (vpk)

Bo Hammar (vpk)

Hans Petersson (vpk)